

Aluehallintovirasto

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttö Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2017

Tapio Taskinen
Kirsi-Marja Stewart

OPETUS- JA KULTTUURITOIMI

57/2018

Aluehallintovirastojen julkaisuja
Publikationer från Regionförvaltningsverket

Julkaisija

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttö
Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2017

Tapio Taskinen
Kirsi-Marja Stewart

Aluehallintovirastojen julkaisuja 57/2018
ISSN 2343-3132
ISBN 978-952-5900-42-2

Oulu
2018

Tekijät Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue Tapio Taskinen Kirsi-Marja Stewart		Julkaisuaika Marraskuu 2018	
		Toimeksiantaja(t)	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttö Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2017			
Tiivistelmä <p>Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustamisen tavoitteena on lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen, lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallistumisen vahvistaminen sekä uusien, monipuolisten elämysten saaminen yhdessä ikäistensä kanssa. Toimintaa voidaan suunnata myös syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan sekä monikulttuuriseen harrastustoimintaan paikallisen tarpeen mukaan.</p> <p>Tässä raportissa selvitetään Pohjois-Suomen aluehallintoviraston myöntämän lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttöä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa kaudella 2017–2018.</p> <p>Raportin tiedot on kerätty valtionavustusta kaudella saaneiden tiliselvitys- ja toimintaraporteista. Raportissa kartoitetaan lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan toteutumista, avustusta saaneita toimijoita, kerhotoiminnan sisältöä, toiminnan kustannuksia ja rahoitusta sekä toiminnan arviointia. Kauden 2017–2018 tietoja verrataan aikaisempien vuosien tietoihin.</p> <p>Vuonna 2017 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi 300 000 euroa harkinnanvaraista valtionavustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Harrastustoiminnan valtionavustuksella järjestettyä toimintaa toteutettiin 34 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnassa. Neljässä alueen kunnassa ei ollut harrastustoiminnan valtionavustuksella järjestettyä toimintaa. Valtionavustuksella toteutettiin kaikkiaan noin 550 kerhoa ja 300 leiripäivää, joihin osallistui yli 10 000 lasta ja nuorta.</p>			
Asiasanat Harrastustoiminta, valtionavustus, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu)	ISSN (verkkajulkaisu)	ISBN (verkkajulkaisu)
-	-	2343-3132	978-952-5900-42-2
Kokonaissivumäärä		Kieli	Hinta
24 s.		suomi	
Julkaisija		Paino	
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto			

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	5
2. TOTEUTUNUT HARRASTUSTOIMINTA VUONNA 2017.....	6
2.1. Avustusten jakautuminen.....	7
2.2. Alueellisuus	9
2.3. Harrastustoiminnassa mukana olevat.....	11
3. KERHOTOIMINNAN SISÄLTÖ	14
4. TILISELVITYS.....	17
5. TOIMINNAN ARVIOINTI	21
5.1. Kerhotoiminta.....	21
5.2. Päiväleiritoiminta.....	23
6. LÄHTEET	24

Kuvaluettelo

Kuva 1. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen haettu ja myönnetty euromäärä 2014–2017.....	6
Kuva 2. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen saajien lukumäärä sekä kuntien lukumäärä joiden alueelle avustusta on kohdistunut 2014–2017.....	7
Kuva 3. Avustusten jakautuminen eri toimijoiden kesken kaudella 2017–2018.....	8
Kuva 4. Avustusten määrän (kpl) jakautuminen eri toimijoiden kesken 2014–2017.....	9
Kuva 5. Kerhotoiminnan alueellinen kattavuus kaudella 2017–2018 (muu tarkoittaa muuta yhdistystä kuin 4H-yhdistystä tai organisaatiota, kuten seurakuntaa).....	10
Kuva 6. Kunnissa harrastustoiminnan valtionavustusta saaneet toimijat kaudella 2017–2018.....	11
Kuva 7. Kerhoihin ja päiväleireille osallistuneiden lasten ja nuorten arvioitu ja toteutunut lukumäärä 2014–2017...	12
Kuva 8. Leiripäivien ja kerhojen lukumäärät (kpl) 2014–2017.....	13
Kuva 9. Eri kerhotyyppien osuudet kaikista järjestetyistä kerhoista 2014–2017. Muu* = pääasiassa hevosiin ja lemmikkeihin liittyviä kerhoja. Muut kerhot** = musiikki, luonto, Avartti, taide, teatteri ja ilmainen, monikulttuurisuus ja kielet, seikkailu ja elämys, viestintä ja media sekä tietotekniikka.....	14
Kuva 10. Eri kerhotyyppien osuudet kaudella 2017–2018 järjestetyistä kerhoista. Muu* = pääasiassa hevosiin ja lemmikkeihin liittyviä kerhoja. Muut kerhot** = musiikki, luonto, Avartti, taide, teatteri ja ilmainen, monikulttuurisuus ja kielet, seikkailu ja elämys, viestintä ja media sekä tietotekniikka.....	15
Kuva 11. Kerhoissa kävijöiden kokonaislukumäärä kerhotyypeittäin ja osuudet sukupuolen mukaan kaudella 2017–2018.....	16
Kuva 12. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan eri kustannustyyppien osuudet kokonaiskustannuksista 2014–2017.....	17
Kuva 13. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan eri rahoitustyyppien osuudet kokonaisrahoituksesta 2014–2017.....	18
Kuva 14. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan raportoitu avustuksen käyttö kaudella 2017–2018. Muut kulut-luokka sisältää välipalat ja ateriat, retket, tapahtumat, ohjaajan koulutuskulut sekä muut kustannukset, joihin kuuluu yleensä vakuutusmaksuja sekä mainontaan meneviä kuluja.....	19
Kuva 15. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan raportoitu avustuksen käyttö 2014–2017. Muut kulut-luokka sisältää välipalat ja ateriat, retket, tapahtumat, ohjaajan koulutuskulut sekä muut kustannukset, joihin kuuluu yleensä vakuutusmaksuja sekä mainontaan meneviä kuluja.....	20

1. JOHDANTO

Vuodesta 1999 alkaen valtion talousarvioon on varattu harkinnanvarainen määräraha lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Aluksi määrärahan jakoi Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan harrastustoiminnan järjestäjille Oulun lääninhallitus. Vuonna 2010 se siirtyi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäväksi ja vuoden 2014 alusta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) tehtäväksi.

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustamisen tavoitteena on lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen, lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallistumisen vahvistaminen sekä uusien, monipuolisten elämysten saaminen yhdessä ikäistensä kanssa.

Avustus on tarkoitettu käytettäväksi lasten ja nuorten vapaa-aikoina tapahtuvaan toimintaan, jolla edistetään lasten ja nuorten tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua säännöllisesti, pitkäjänteisesti ja laadukkaasti järjestettyyn harrastustoimintaan ja, jonka avulla tuetaan lasten ja nuorten monipuolisia harrastusmahdollisuuksia. Toimintaa voidaan suunnata myös syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan sekä monikulttuuriseen harrastustoimintaan paikallisen tarpeen mukaan.

Selvityksessä valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi (Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 2018: 16–18) esitetään, että tutkimuskirjallisuudessa harrastusten saavutettavuuden ja harrastamisen hinnan on havaittu vaikuttavan harrastusaktiivisuuteen.

Yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien kannalta keskeistä on harrastuspalveluiden alueellinen saavutettavuus (Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 2018: 90). Maantieteelliset erot harrastuspalveluiden saavutettavuudessa luovat alueellisia eroja harrastusmahdollisuuksiin ja sen kautta myös harrastusaktiivisuuteen.

Harrastamisen hinnan puolestaan on todettu erilaisissa kyselytutkimuksissa vaikuttavan etenkin liikunnan harrastamiseen, ja harrastuksen hinta onkin kyselyiden mukaan osalle lapsista ja nuorista esteenä harrastamiselle (Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 2018: 17–18). Yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta hintojen pitäisi olla sen mukaiset, että kaikki kiinnostuneet pääsisivät mukaan harrastamaan taustastaan riippumatta. Toisin sanoen harrastuksen hinta ei saisi toimia osalle väestöstä harrastusmahdollisuudesta sulkevana tekijänä. Selvityksessä kuitenkin huomautetaan, että vaikka harrastamisen hintaan tulee kiinnittää huomiota, tulisi osallistumiskynnystä madaltaa muillakin tavoilla: harrastamisen esteettömyyttä kehitettäessä tulisi muistaa myös muun muassa fyysisen esteettömyyden parantaminen sekä vähemmistöryhmiin kuuluvien huomiointi (Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 2018: 2).

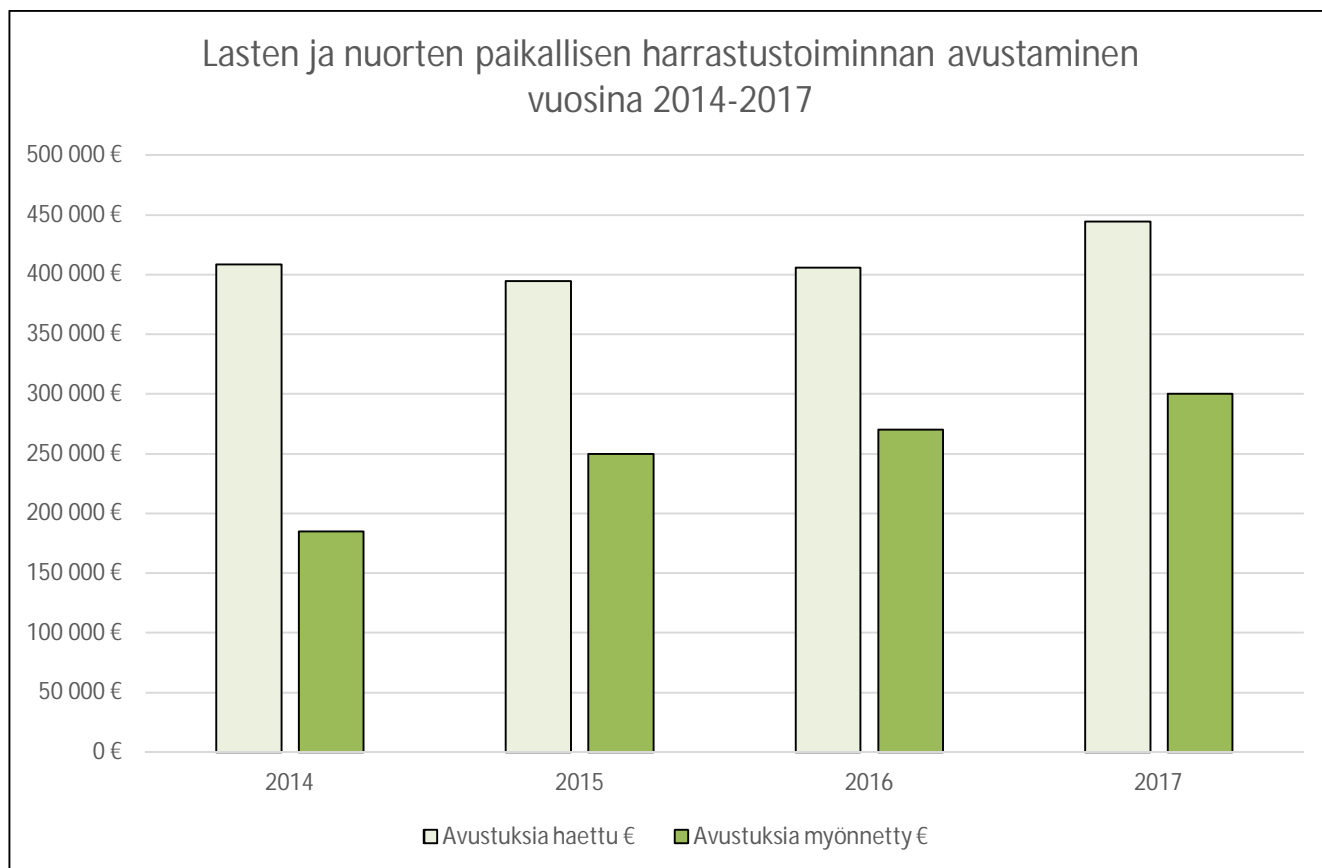
Tässä raportissa selvitetään Pohjois-Suomen aluehallintoviraston myöntämän lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttöä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa kaudella 2017–2018.

Raportin tiedot on kerätty valtionavustusta kaudella saaneiden tiliselvitys- ja toimintaraporteista. Raportissa kerrotaan lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan toteutumista, avustusta saaneita toimijoita, kerhotoiminnan sisältöä, toiminnan kustannuksia ja rahoitusta sekä toiminnan arviointia. Kauden 2017–2018 tietoja verrataan aikaisempien vuosien tietoihin.

2. TOTEUTUNUT HARRASTUSTOIMINTA VUONNA 2017

Vuonna 2017 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi harkinnanvaraista valtionavustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella yhteensä 300 000 euroa. Myönteisen avustuspäätöksen saaneita hakijoita oli yhteensä 73.

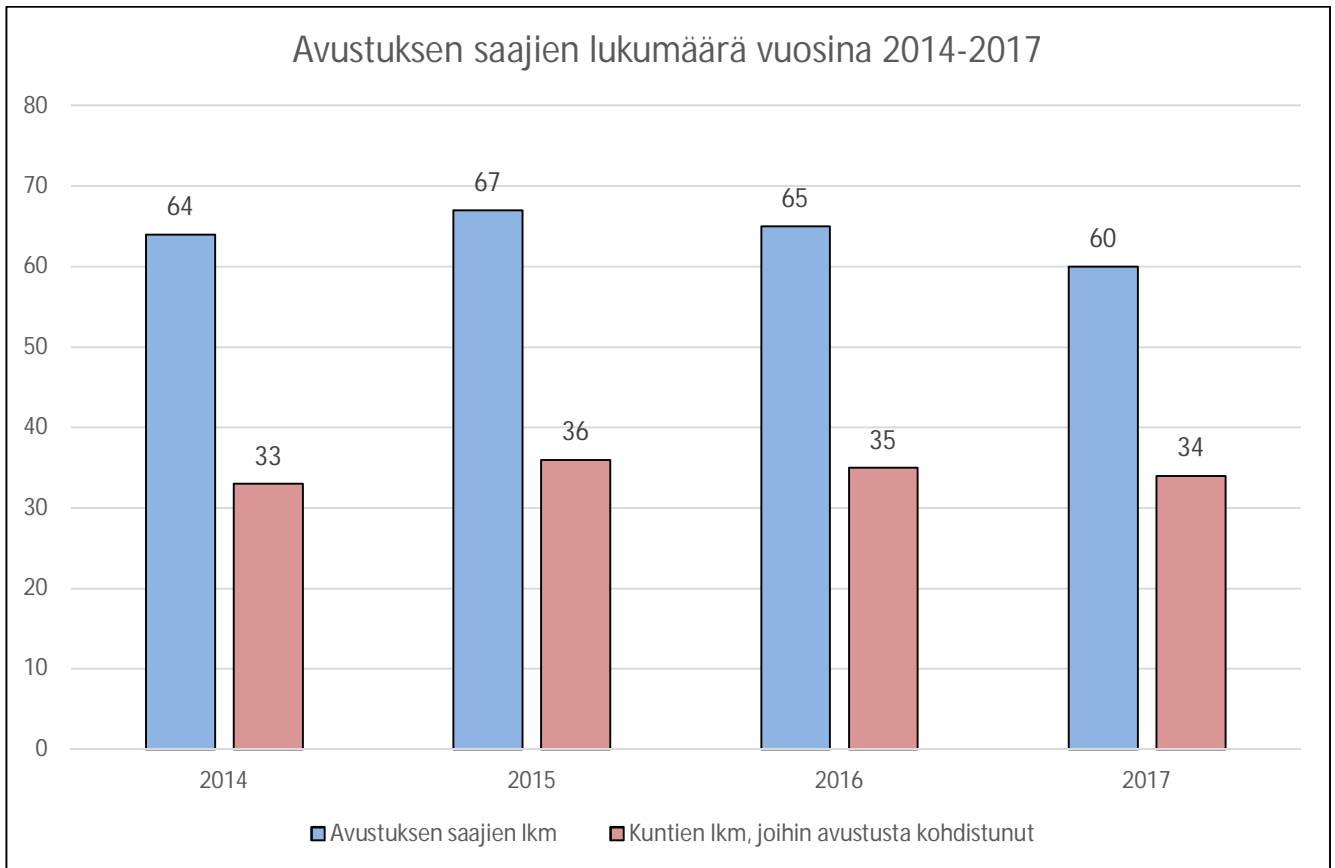
Vuonna 2017 avustusta haettiin yhteensä yli 440 000 euroa. Määrä on noin 40 000 euroa enemmän kuin kolmena edeltäneenä vuotena. (Kuva 1.). Myönnetyn avustuksen määrä taas on viimeisen neljän vuoden aikana kasvanut tasaisesti vuosittain. Avustussumma oli vuonna 2017 yli 100 000 euroa suurempi kuin vuonna 2014.

Kuva 1. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen haettu ja myönnetty euromäärä 2014–2017.

Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon saapui kaudelle 2017–2018 yhteensä 74 valtionavustushakemusta, joista 73 sai myönteisen avustuspäätöksen. Myönteisen avustuspäätöksen saaneista toimijoista toiminnan jätti kuitenkin aloittamatta 13 toimijaa, jolloin avustuksen saajien lukumääräksi jäi 60. Avustuksen käyttöaika oli 5.6.2017–31.5.2018.

Kuvassa 2. on esitetty vuosilta 2014–2017 avustusta saaneiden toimijoiden lukumäärät sekä se, kuinka monen kunnan alueelle harrastustoiminnan valtionavustusta on kohdistunut niin, että avustuksen on saanut kunta tai kunnassa toimintaa järjestävä yhdistys tai muu organisaatio. Avustusten saajien lukumäärä jäi vuonna 2017 viime vuosia matalammaksi useista toiminnan peruuntumisista johtuen. Kuntien, joihin avustusta kohdistui, määrässä ei taas tapahtunut suurta muutosta aiempiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2017 alueen 38 kunnasta 34 alueelle kohdistui harrastustoiminnan valtionavustusta: alueella on vain neljä kuntaa, joihin avustusta ei ole kohdistunut lainkaan. Viime vuosien aikana avustus on kohdistunut muutamaa kuntaa vaille alueen kaikkiin kuntiin.

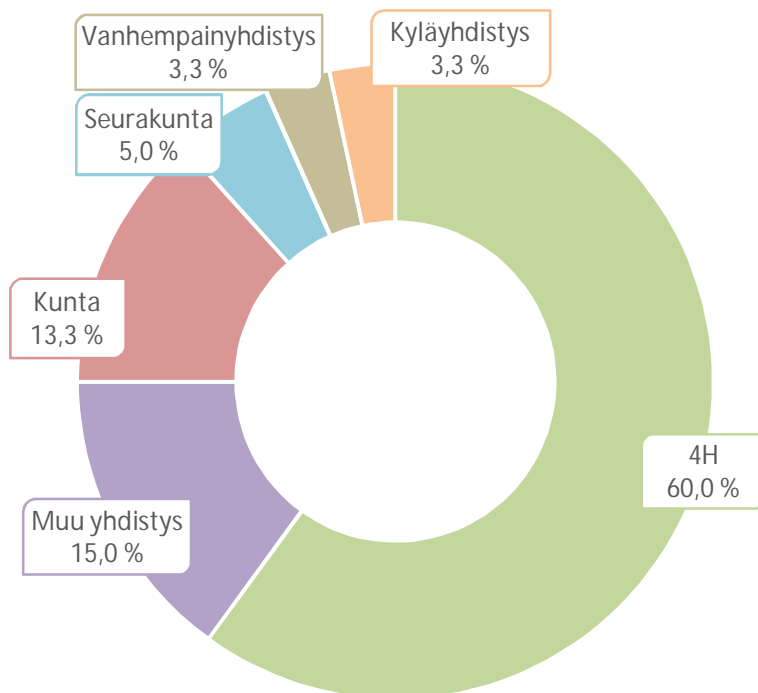
Kuva 2. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen saajien lukumäärä sekä kuntien lukumäärä joiden alueelle avustusta on kohdistunut 2014–2017.

2.1. Avustusten jakautuminen

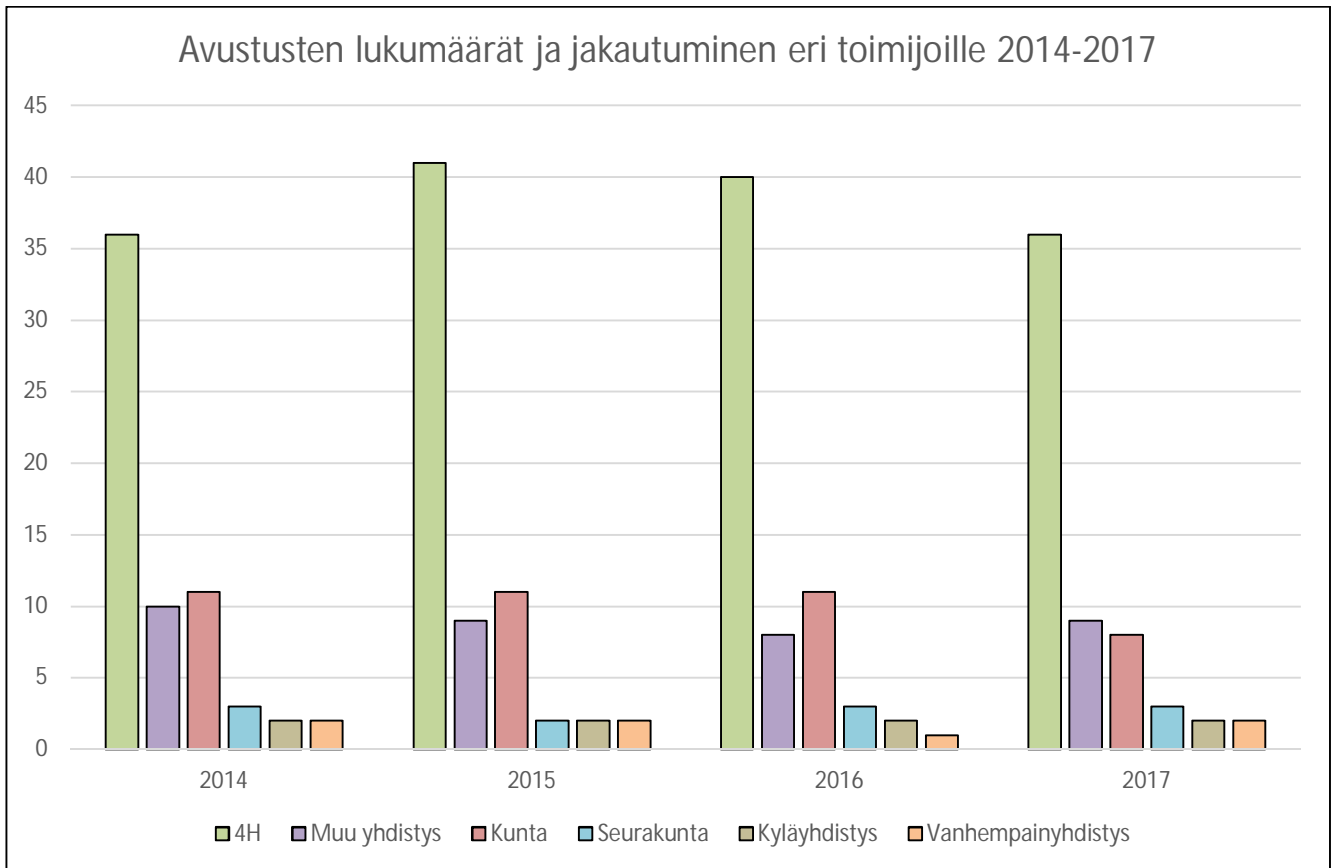
Tarkasteltaessa avustusten jakautumista erilaisten toimijoiden kesken, olivat 4H-yhdistykset selvästi suurin avustuksen saajataho Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla (Kuva 3.). Muiden yhdistysten kuin 4H-yhdistysten osuus oli yhteensä viidesosa. Kylä- ja vanhempainyhdistysten lisäksi muiden yhdistysten ryhmään kuului vuonna 2017 laaja kirjo yhdistyksiä kuten erityyppisiä liikunta- ja hyvinvointiaiheisia yhdistyksiä, lapsi- ja nuorisotyötä tekeviä yhdistyksiä sekä monikulttuurinen yhdistys. Avustusta saaneita kuntia on kahdeksan kappaletta, ja avustusta saaneita seurakuntia kolme kappaletta.

Kappalemäärinä tarkasteltuna 4H-yhdistysten saamien avustusten määrä on laskenut hieman parin edellisen vuoden tasosta samalle tasolle kuin vuonna 2014 (Kuva 4.). Muiden toimijoiden osalta on havaittavissa vain pientä vuosittaista vaihtelua avustusmäärissä. Vuonna 2017 selkein ero edellisiin kolmeen vuoteen verrattuna oli avustusta saaneiden kuntien määrä. Avustusta saaneita kuntia oli kolme vähemmän kuin edellisinä vuosina.

Avustusten jakautuminen eri toimijoille kaudella 2017-2018

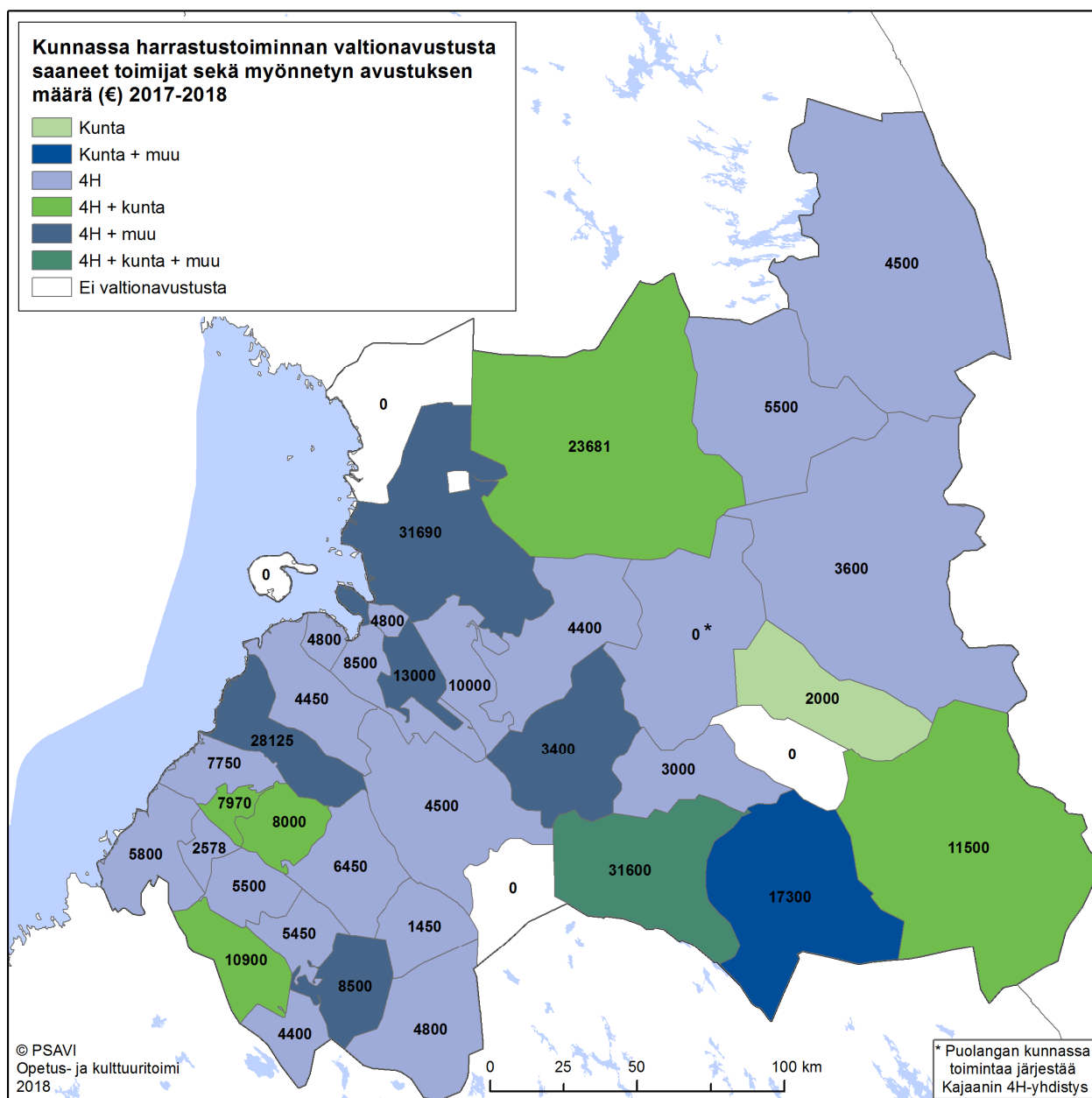
Kuva 3. Avustusten jakautuminen eri toimijoiden kesken kaudella 2017–2018.

Kuva 4. Avustusten määrän (kpl) jakautuminen eri toimijoiden kesken 2014–2017.

2.2. Alueellisuus

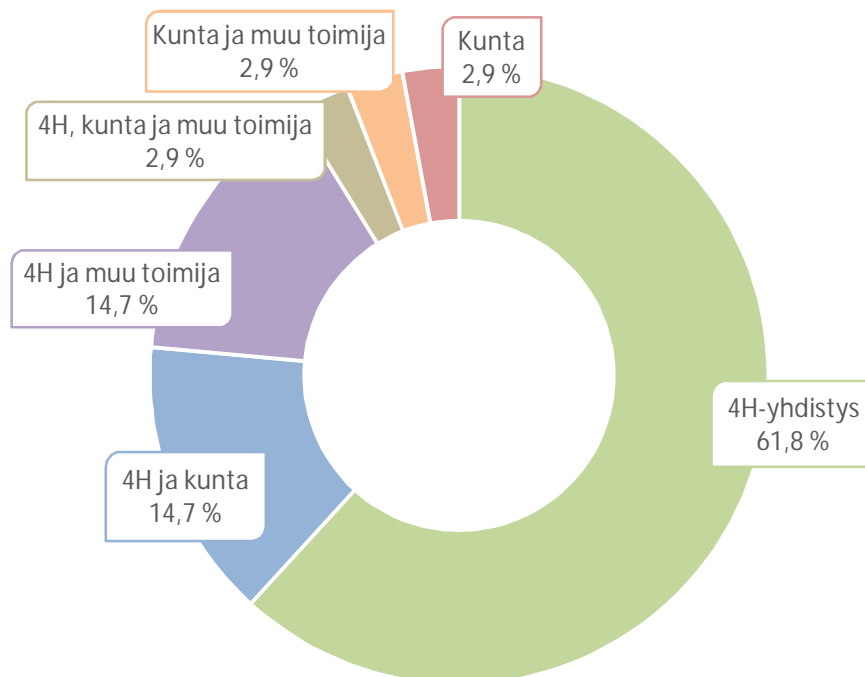
Kaudella 2017–2018 Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla harrastustoiminnan valtionavustuksella järjestettyä kerho- ja päiväleiritoimintaa oli kaikissa muissa kunnissa paitsi Hailuodossa, Iissä, Pyhännällä ja Ristijärvellä (Kuva 5.). Kuvasta on nähtävissä avustusta saaneiden toimijoiden jakautuminen kunnittain, sekä kunkin kunnan alueelle myönnetyn avustuksen euromäärä. Suuressa osassa alueen kuntia 4H oli ainoa valtionavustuksella tuettua kerhotoimintaa järjestävä toimija. Osassa kuntia oli 4H:n lisäksi kunnan tai muun toimijan (muu yhdistys tai organisaatio) järjestämää toimintaa. Kajaanissa oli kaikkien kolmen eri tyyppisen tahon järjestämää toimintaa. Osassa kunnista avustusta saaneita toimijoita oli useita: Oulussa avustusta sai yhdeksän hakijaa, ja Raahessa ja Kajaanissa viisi hakijaa. Näihin kuntiin kohdistuikin suurimmat yhteen lasketut avustussummat.

Kuva 5. Kerhotoiminnan alueellinen kattavuus kaudella 2017–2018 (muu tarkoittaa muuta yhdistystä kuin 4H-yhdistystä tai organisaatiota, kuten seurakuntaa).

Tarkemmin toimijoiden jakautumista tarkasteltaessa 4H oli ainoana toimijana yli puolessa alueen kunnista. (Kuva 6.). Noin kolmasosassa alueen kuntia toimijana oli 4H yhden tai useamman muun toimijan kanssa yhdessä. 4H ja kunta järjestivät toimintaa viidessä kunnassa samoin kuin 4H ja muu toimija. Molempien osuudet olivat siis hie- man alle 15 prosenttia. Kun avustus jakautui kunnassa usean toimijan kesken, osa saattoi keskittyä enemmän kerhotoimintaan ja osa päiväleiritoimintaan. Toiset keskittävät toimintaa kuntakeskukseen ja toiset sivukylille. Osalla saattoi olla eri kohderyhmät tai toiminta painottua tiettyihin teemoihin. Nämä tekijät huomioimalla ei pääse syntymään päällekkäistä toimintaa kunnassa.

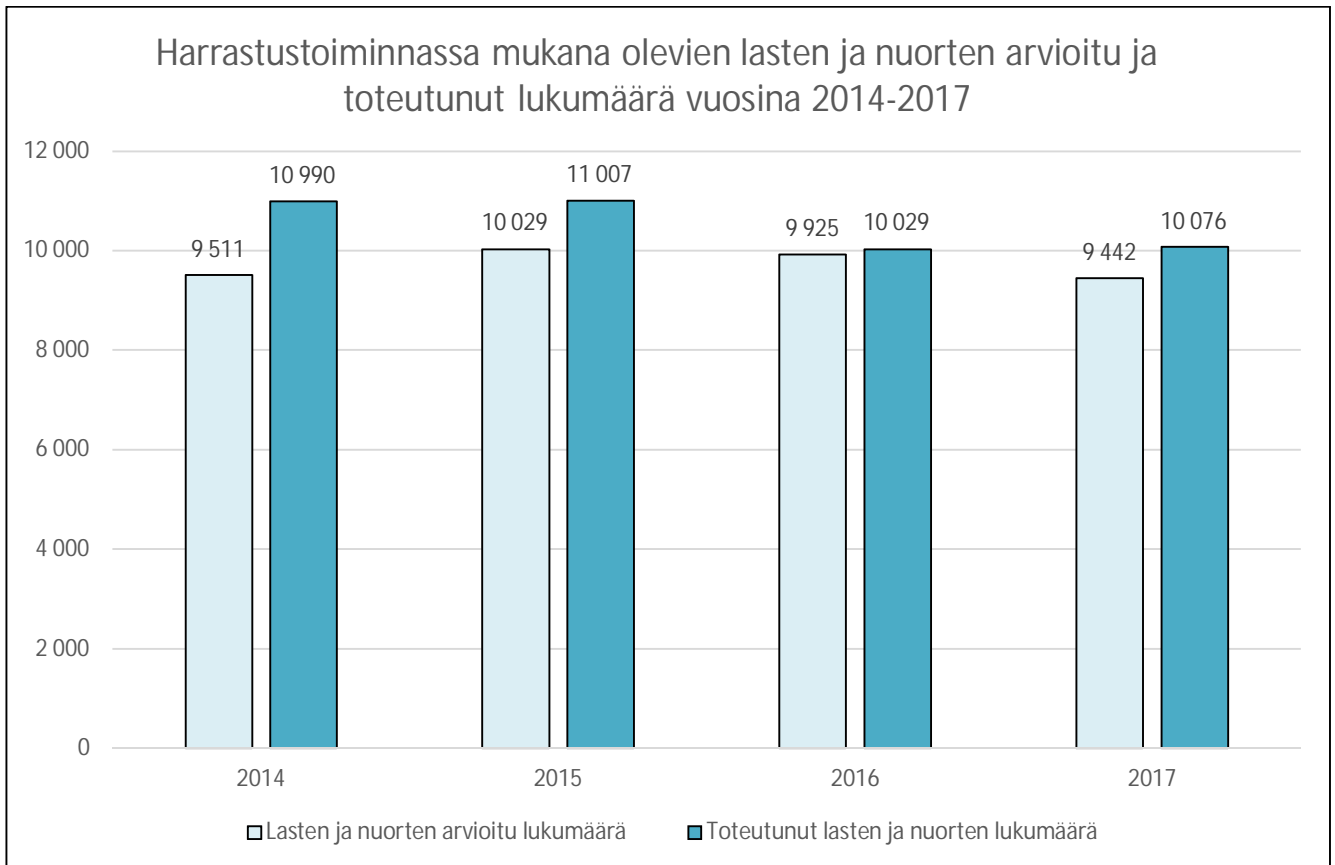
Harrastustoiminnan valtionavustusta saaneet toimijat kunnissa 2017-2018

Kuva 6. Kunnissa harrastustoiminnan valtionavustusta saaneet toimijat kaudella 2017–2018.

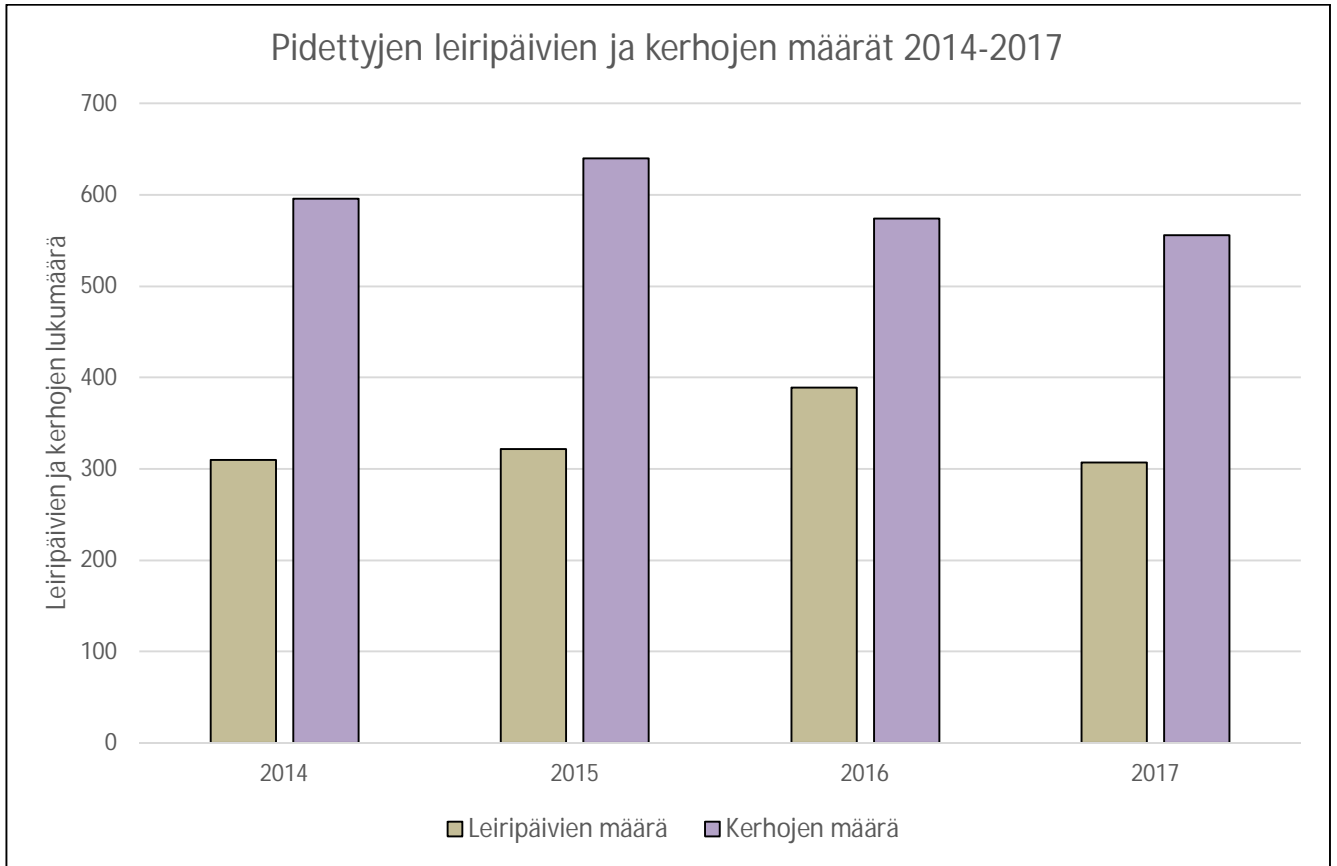
2.3. Harrastustoiminnassa mukana olevat

Arviot toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten määristä valtionavustusten jättöhetkellä ovat olleet useana vuonna toteumia alhaisempia (Kuva 7.). Arviot osallistuneiden lasten ja nuorten määristä ovat olleet neljän vuoden aikana noin 9 500–10 000, ja toteutuneet osallistujamäärät 10 000–11 000. Kaudella 2017–2018 toimintaan osallistui suurin piirtein yhtä paljon lapsia ja nuoria kuin edellisellä kaudella. Tyttöjen osuus toimintaan osallistuvista kaudella 2017–2018 oli 54 prosenttia eli sukupuolet jakautuivat melko tasaisesti.

Kuva 7. Kerhoihin ja päiväleireille osallistuneiden lasten ja nuorten arvioitu ja toteutunut lukumäärä 2014–2017.

Valtionavustuksella toteutettiin kaikkiaan noin 550 kerhoa ja 300 leiripäivää (Kuva 8.). Määrät ovat pysyneet melko samoina viimeiset neljä vuotta. Edelliseen kauteen verrattuna kerhoja järjestettiin lähes saman verran, mutta leiripäiviä järjestettiin huomattavasti vähemmän. Leiripäiviä toteutui noin 60 päivää vähemmän kuin hakuvaiheessa suunniteltiin, kerhoja taas noin 40 kappaletta vähemmän. Kerhojen osallistujamäärät olivat kaudella 2017–2018 noin 8 500 ja leiripäivien osallistujamäärät noin 1 500.

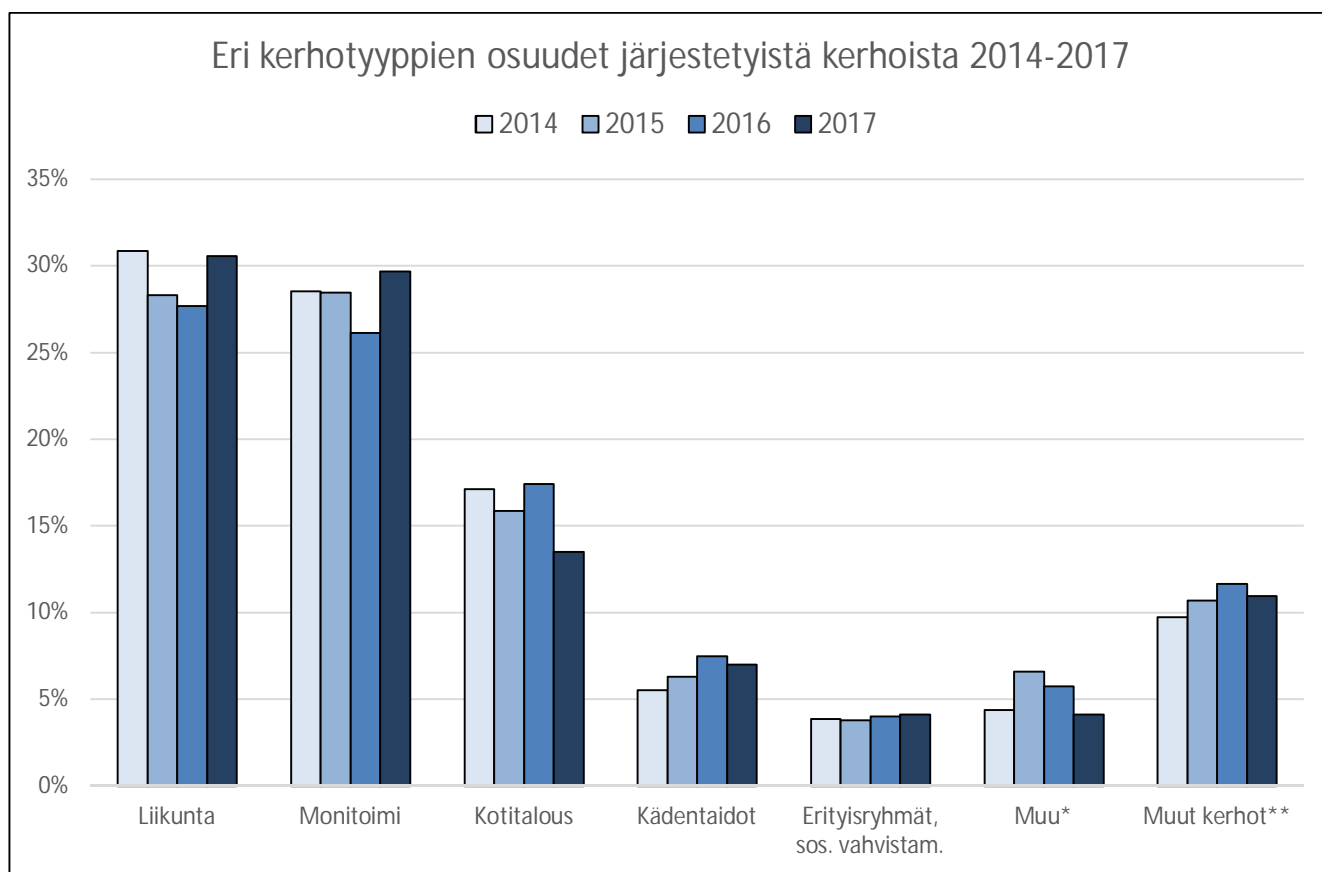

Kuva 8. Leiripäivien ja kerhojen lukumäärät (kpl) 2014–2017.

3. KERHOTOIMINNAN SISÄLTÖ

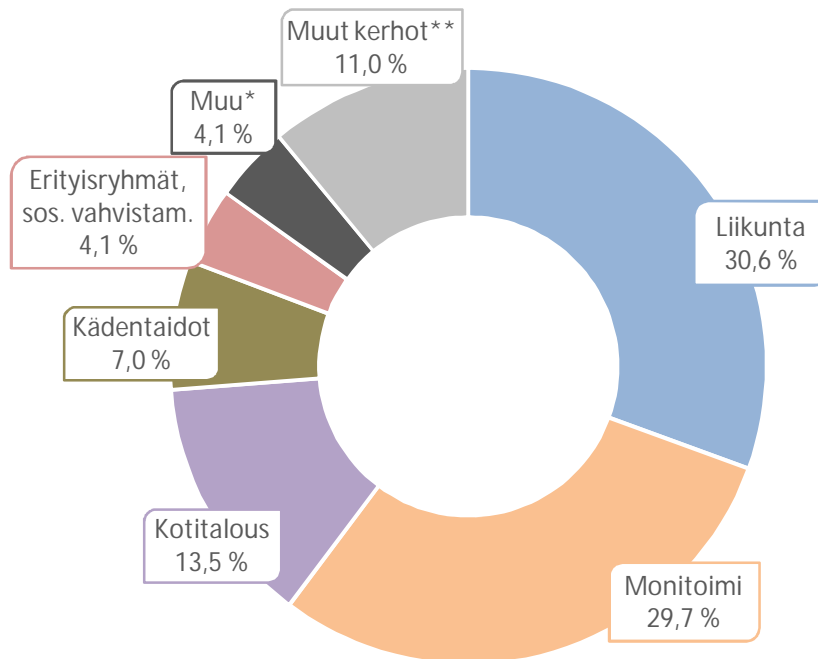
Päiväleireillä ja kerhoissa karttuvat lasten ja nuorten sosiaaliset ja liikunnalliset taidot, kädentaidot sekä arkielämän taidot. Niissä on mahdollista ilmaista itseään taiteen, musiikin tai vaikkapa teatterin keinoin. Voi seikkailla luonnossa, opetella hevosen hoitoa tai korjata mopoa. Valtionavustuksella tuettu toiminta ei vaadi jäsenyyttä eikä tähtää kilpailuun. Toiminta on lasten ja nuorten saavutettavissa niin ajallisesti kuin paikallisesti, ja on maksutonta tai maksut ovat kohtuullisia. Vaikka toiminta on rentoa vapaa-ajanviettoa, se on ohjattua ja suunnitelmallista. Lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön.

Eri kerhotyyppien osuuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisten neljän vuoden aikana (Kuva 9.). Suosituimmat kerhotyypit, liikunta- ja monitoimikerhot, kattoivat yhteensä kaudella 2017–2018 yli puolet kaikista kerhoista (Kuva 10.). Raportointilomakkeessa Muu* luokkaan kuului enimmäkseen erilaisia hevosiin ja lemmikkieläimiin liittyviä kerhoja. Kategoriaan Muut kerhot** on niputettu loput kerhot, joiden osuus oli alle kolme prosenttia kaudella 2017–2018. Näitä olivat musiikki, luonto, Avartti, taide, teatteri ja ilmaisu, monikulttuurisuus ja kielet, seikkailu ja elämys, viestintä ja media sekä tietotekniikka.

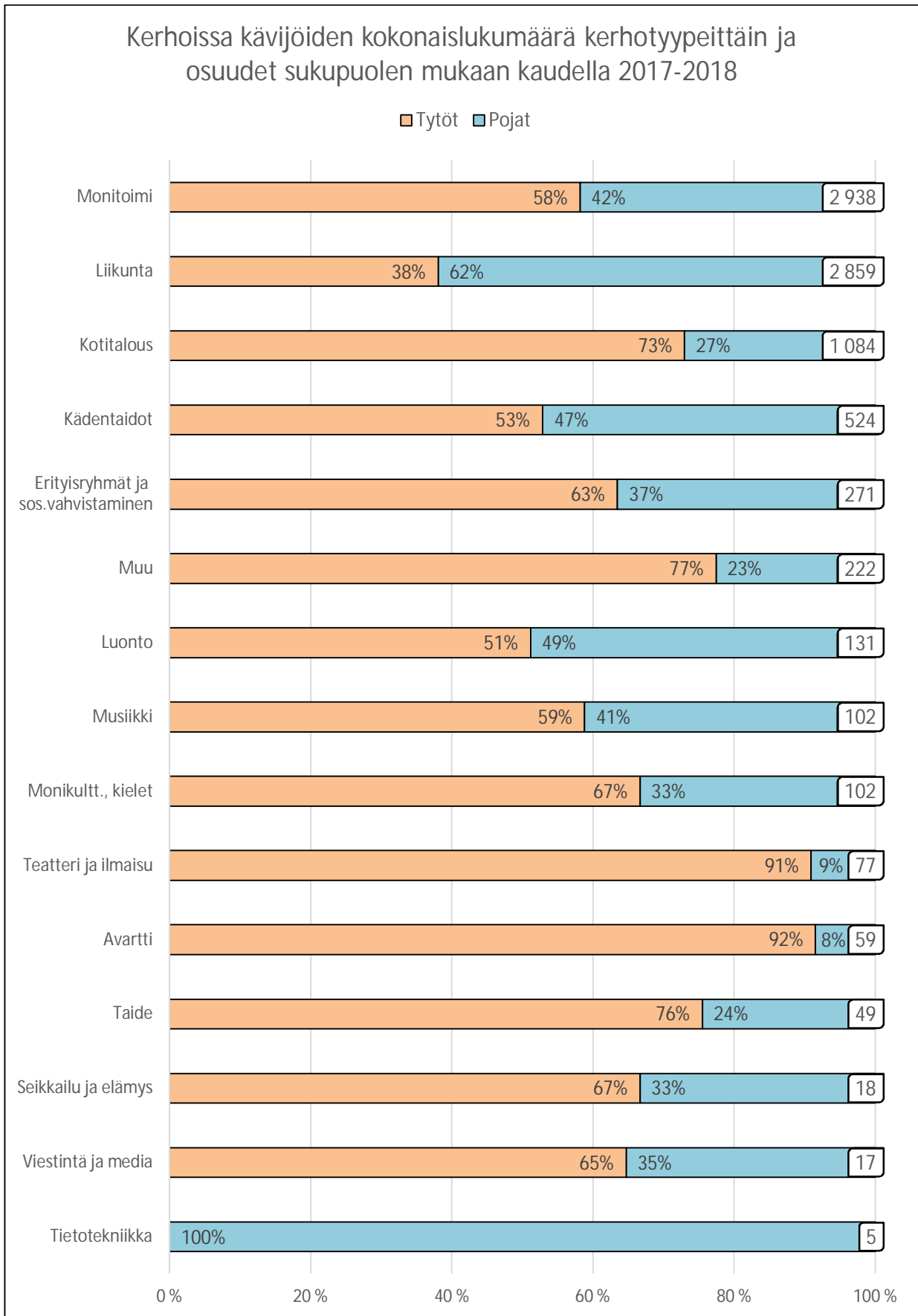
Kuva 9. Eri kerhotyyppien osuudet kaikista järjestetyistä kerhoista 2014–2017. Muu* = pääasiassa hevosiin ja lemmikkeihin liittyviä kerhoja. Muut kerhot** = musiikki, luonto, Avartti, taide, teatteri ja ilmaisu, monikulttuurisuus ja kielet, seikkailu ja elämys, viestintä ja media sekä tietotekniikka.

Eri kerhotyyppien osuudet kaudella 2017-2018 järjestetyistä kerhoista

Kuva 10. Eri kerhotyyppien osuudet kaudella 2017–2018 järjestetyistä kerhoista. Muu* = pääasiassa hevosiin ja lemmikkeihin liittyviä kerhoja. Muut kerhot** = musiikki, luonto, Avartti, taide, teatteri ja ilmaisu, monikulttuurisuus ja kielet, seikkailu ja elämys, viestintä ja media sekä tietotekniikka.

Tytöt ovat enemmistönä 13 kerhotyyppissä, kun erilaisia kerhotyyppejä oli yhteensä 15 (Kuva 11.). Pojat ovat kuitenkin selvänä enemmistönä liikuntakerhoissa, joiden kävijämäärä on kaikista kerhotyypeistä toiseksi suurin. Kävijämäärät ja osuudet vaihtelivat kerhoittain runsaasti. Esimerkiksi luontokerhoissa osallistujia oli yli sata henkilöä, ja sukupuolijakauma lähes tasan puolet tyttöjä ja puolet poikia. Puolestaan tietotekniikkakerhoissa viidestä osallistujasta kaikki olivat poikia. Kävijöitä yhtä kerhoa kohden oli keskimäärin 15 henkeä, kuten kolmena edellisenäkin kautena.

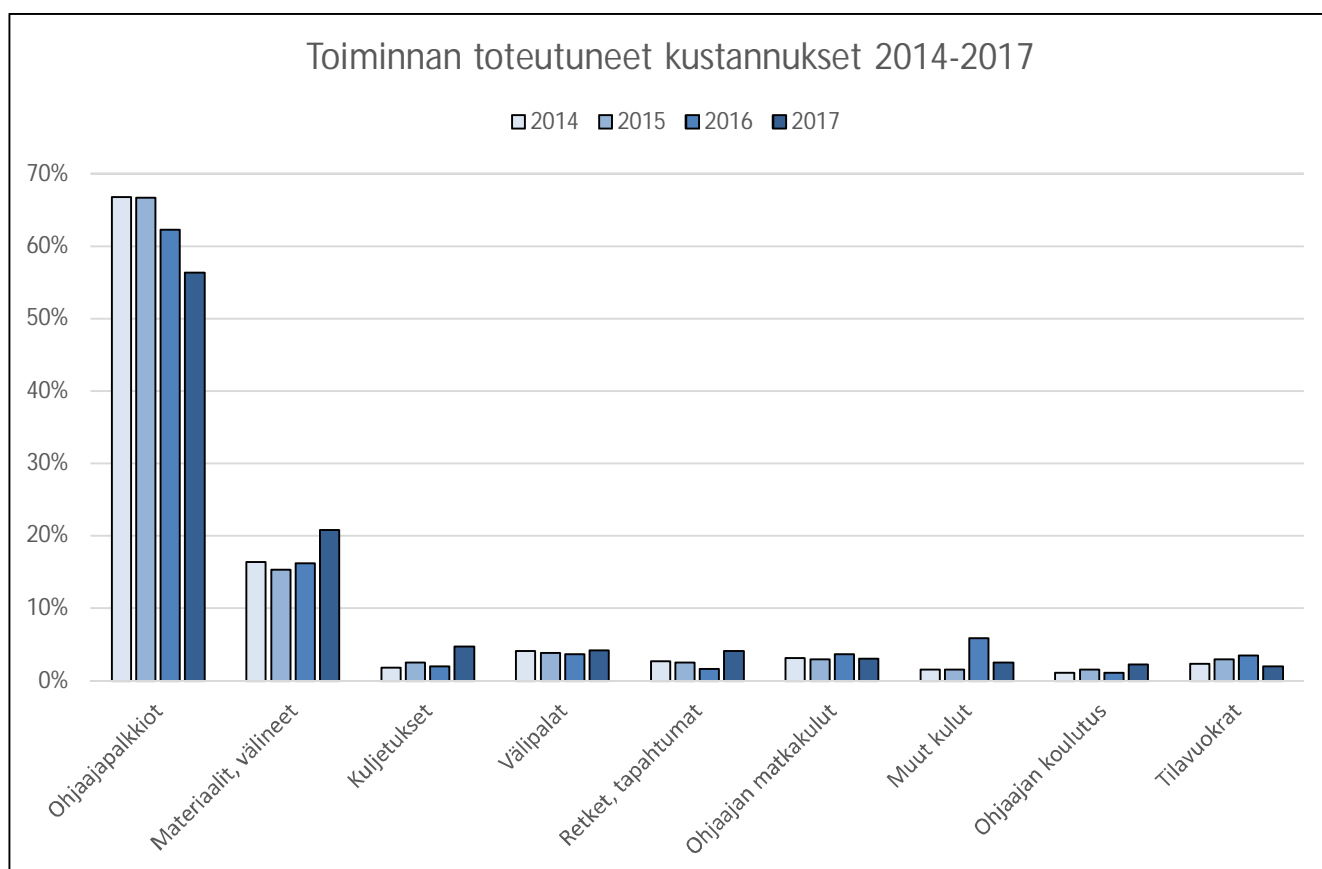

Kuva 11. Kerhoissa kävijöiden kokonaislukumäärä kerhotyypeittäin ja osuudet sukupuolen mukaan kaudella 2017–2018.

4. TILISELVITYS

Vuonna 2017 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi 300 000 euroa harkinnanvaraista valtionavustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Summa oli 30 000 euroa enemmän kuin vuonna 2016. Kaudella 2017–2018 kerhotoiminnan kokonaiskustannukset olivat noin 485 850 €

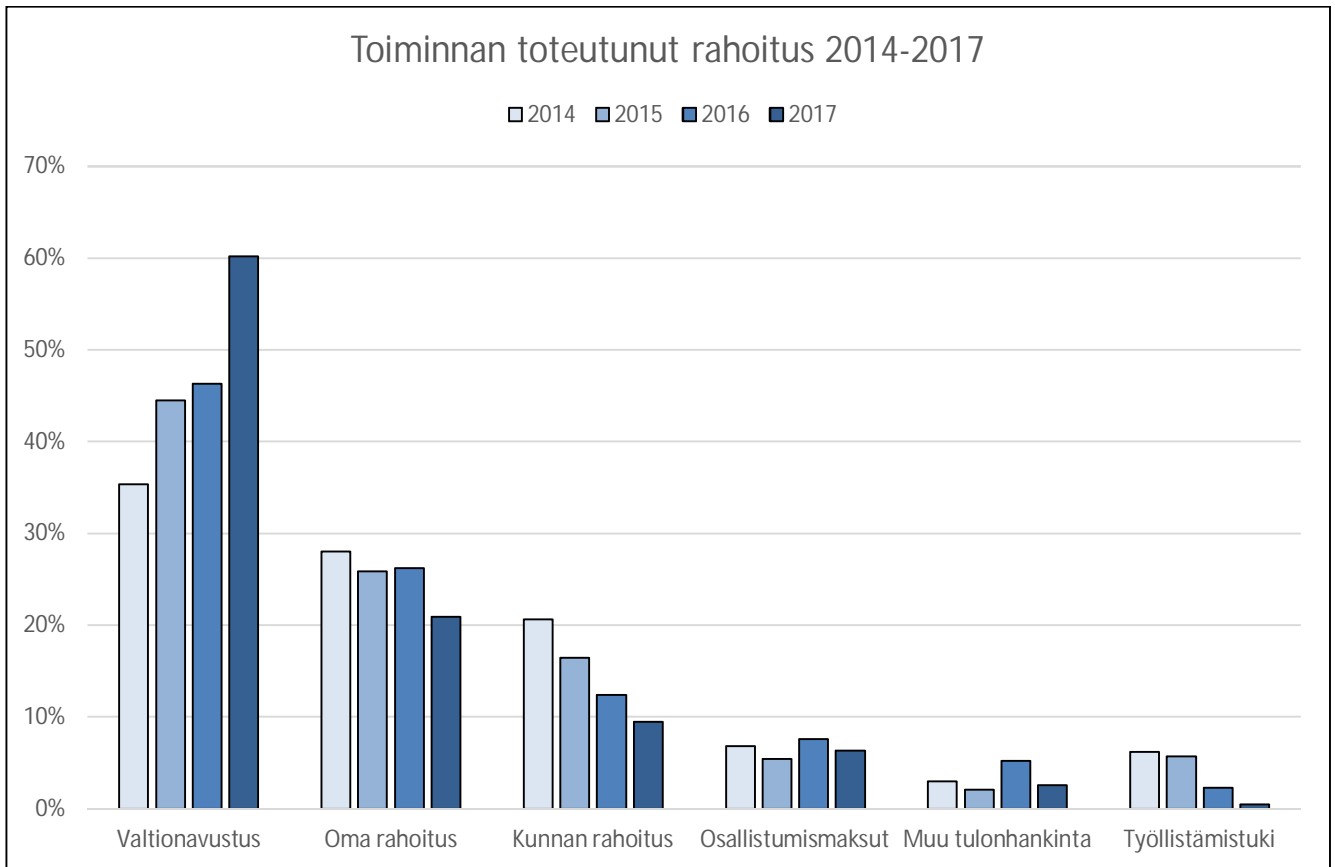
Eri kustannustyyppien osuudet vuosina 2014–2017 on esitetty kuvassa 12. Ohjaajapalkkioiden osuus kokonaiskustannuksista on laskenut parin vuoden aikana noin kymmenen prosenttiyksikköä. Kaudella 2017–2018 erilaisen materiaali ja välinekustannusten osuus oli selvästi edellisiä vuosia suurempi. Muiden kustannustyyppien osuudet ovat viiden prosentin tasolla, ja niiden osuudet vaihtelevat vain hiukan vuosittain ilman selkeää trendiä. Luokkaan ”muut kulut” sisältyy yleensä vakuutusmaksuja sekä mainontaan meneviä kuluja.

Kuva 12. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan eri kustannustyyppien osuudet kokonaiskustannuksista 2014–2017.

Valtionavustuslain mukaan valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, vaan toimintaan tulee käyttää myös muuta rahoitusta. Kauden 2017–2018 valtionavustuksen hakuohjeessa valtionavustuksen osuus on määritetty kattamaan korkeintaan 90 % kustannuksista. Aiemmin harrastustoiminnan valtionavustuksen hakuohjeessa ei vielä määritetty, kuinka suuri omarahoitusosuuden tulee olla. Kuntatoimijalla omarahoitus on yhtä kuin kunnan rahoitus. Yhdistyksellä voi olla oman rahoituksen lisäksi rahoitusta myös kunnasta, jossa yhdistys toimii.

Valtionavustuksen osuus kokonaisrahoituksesta on noussut useana vuonna peräkkäin, ja vuonna 2017 sen osuus nousi huomattavasti aiempiin vuosiin verrattuna (Kuva 13.). Tämä selittyy ainakin osittain sillä, että avustusraha oli edellisvuosia selvästi suurempi, mutta toiminnasta syntyneet kokonaiskustannukset olivat taas aiempaa matalammat. Valtionavustuksen osuuden lisäksi eniten vaihtelua vuosien 2014 ja 2017 välisenä aikana on ollut kunnan rahoitusosuudessa ja työllistämistuessa, joiden osuus laskenut tasaisesti toiminnan rahoituksesta.

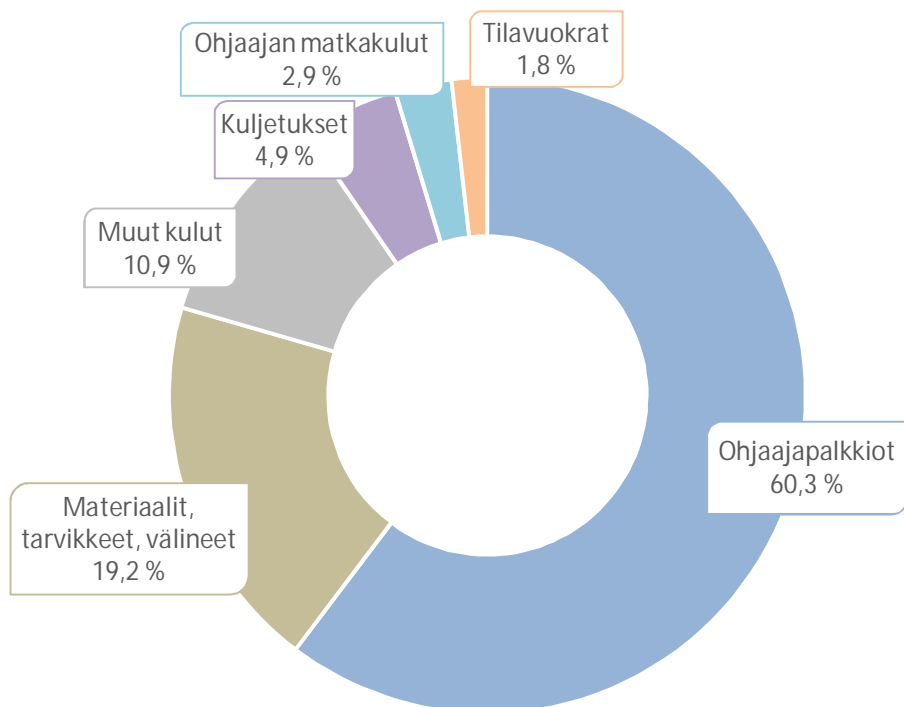

Kuva 13. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan eri rahoitustyyppien osuudet kokonaisrahoituksesta 2014–2017.

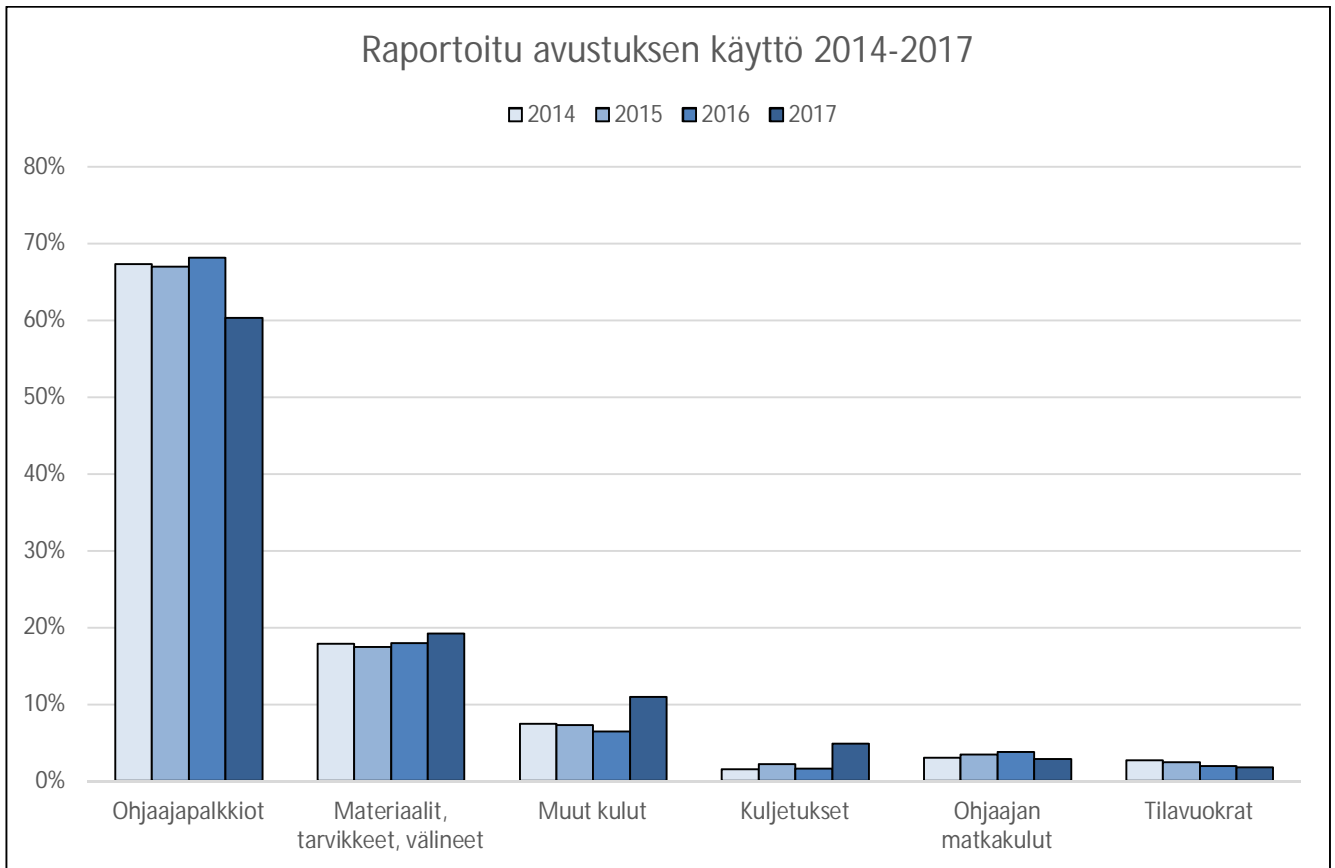
Kuvassa 14. on esitetty, mihin eri kustannuksiin valtionavustusta käytettiin toiminnan rahoituksessa. Avustusta käytettiin selkeästi eniten ohjaajapalkkioihin, joiden osuus oli yli puolet avustuksen käytöstä. Viidesosa kustannuksista muodostui materiaali-, tarvike- ja välinekuluista.

Ohjaajapalkkioiden osuus avustuksen käytöstä oli noin 7 prosenttiyksikköä alempi kolmeen edelliseen vuoteen verrattuna (Kuva 15.). Sen sijaan kuljetusten ja muiden kulujen osuudet olivat edellisvuosia suuremmat. Muutoin osuuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Raportoitu avustuksen käyttö kaudella 2017-2018

Kuva 14. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan raportoitu avustuksen käyttö kaudella 2017–2018. Muut kululuokka sisältää välipalat ja ateriat, retket, tapahtumat, ohjaajan koulutuskulut sekä muut kustannukset, joihin kuuluu yleensä vakuutusmaksuja sekä mainontaan meneviä kuluja.

Kuva 15. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan raportoitu avustuksen käyttö 2014–2017. Muut kulut-luokka sisältää välipalat ja ateriat, retket, tapahtumat, ohjaajan koulutuskulut sekä muut kustannukset, joihin kuuluu yleensä vakuutusmaksuja sekä mainontaan meneviä kuluja.

5. TOIMINNAN ARVIOINTI

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan tiliselvityksen ja toimintaraportin yhteydessä annetuissa arvioinneissa korostuu huoli pienten kylien elinvoimaisuuden säilyttämisestä. Riittävän kerholaisten määrän ja etenkin ohjaajien toimintaan mukaan saaminen koetaan sivukylillä haastavaksi. Myös tilojen puute koetaan ongelmalliseksi. Asuinkeskuksissa harrastusmahdollisuuksien suuri tarjonta ja kilpailu tiloista muiden toimijoiden kanssa voi muodostua haasteeksi. Arvioinneissa on mukana runsaasti kokemuksia toiminnasta. Esille nousi erilaiset onnistumiset toiminnassa, kuten toimivien yhteistyökäytäntöjen kehittyminen. Yhteistyö koettiin hyödylliseksi esimerkiksi harrastustilojen ja kerho-ohjaajakoulutuksen hankkimisessa sekä kerhotoiminnan yhteensovittamisessa, jotta päällekkäisyyksiä toiminnan järjestämisessä syntyisi mahdollisimman vähän. Lisäksi arvioinnissa kerrottiin kokemuksia hyvistä vaikutuksista alueen lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoon. Kerhoissa ja päiväleireillä lapset ja nuoret oppivat tärkeitä taitoja tulevaisuutta varten, ja saavat viihtyä ikäistensä seurassa.

Yhteenvedona voidaan todeta, että harrastustoiminnan valtionavustukselle on Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla runsaasti kysyntää. Alueella on paljon lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Alueella on myös pinta-alaltaan suuria kuntia, joissa on pitkät välimatkat kuntakeskuksen ja sivukylien välillä. Avustuksella saadaan tuettua harrastustoimintaa kuntakeskusten lisäksi pienillä paikkakunnilla ja sivukylillä, ja näin edistettyä lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia harrastaa. Nämä asiat tulevat ilmi myös toimijoiden antamista toiminnan arvioinneista, jotka ovat tärkeässä osassa avustuksen seurannan ja jatkuvuuden kannalta. Toimijoiden arvioinnissa esiin tuomia kokemuksia toiminnan sisällöstä, tuloksista, vaikutuksista sekä yhteistyön sujumisesta, ongelmista ja onnistuneista käytännöistä on kerätty alle.

5.1. Kerhotoiminta

”Sivukylillä toimivat kerhot ovat pienempiä kuin keskusta-alueella, mutta toiminta on saanut paljon kiitosta siitä, että sitä järjestetään siellä missä lapset asuvat. Kerhotoiminta on ilmaista, mistä on myös tullut hyvää palautetta. Monilla perheillä on taloudellisesti vaikeaa kustantaa lasten maksullisia harrastuksia.”

”Moottoripajatoiminnan ryhmä on ollut verrattain vapaamuotoinen ja heterogeeninen, eli vaikeassa asemassa olevien nuorten lisäksi ryhmässä on ollut myös ns. tavallisia nuoria, vertaistukea. Kokoontumisissa ytimenä on kädentaitojen vahvistumisen lisäksi ollut vahvasti sosiaalisia taitoja kehittävä ote, ryhmä on opetellut yhdessä tekemistä ja kommunikointia hallitusti ohjaajien toimesta kuin huomaamatta, luonnollisessa tilanteessa. Samalla on käsitelty nuorten kipupisteitä ja keskusteltu kaikesta elämään ja omiin ajatuksiin liittyvästä. Yksikään ryhmään osallistuneista nuorista ei ole jäänyt luokalleen tai vaille jatko-opiskelupaikkaa. Vanhemmilta on tullut erittäin positiivista palautetta ja toiminnalla on ollut vaikutusta myös keskustan iltojen rauhoittumiseen.”

”On huomattavissa, että tavalliset niisanotut peruserhot eivät aina enää kiinnosta lapsia vaan toimintaan on täytynyt saada vaihtelua, kun tätä on kerhotoiminnassa tehty niin kerhokäyntien määrä on heti lähtenyt nousuun. Eli monipuolisuutta haetaan toiminnasta. Luonto- ja eläinpainotteiset toiminnat ovat suosittuja. Niissä on myös aina opetuksellinen puoli eli leikin, pelien ja toiminnan avulla lapset saavat myös lisätietoa erilaisista asioista. Tästä on myös tullut vanhemmilta hyvää palautetta. Tässä on hyvä kehittämisen paikka eli toiminnan monipuolisuuteen tulee jatkossa kiinnittää huomiota entistä enemmän.”

”Kerholaisemme osallistuivat myös aktiivisesti teemakursseille, kuten joulukarkki- ja leivontakursseille. Tämä osaltaan vahvistaa, että lapset todella pitävät toiminnastamme ja ovat siinä innokkaasti mukana. Tähän kohtaan haluan lainata kerholaista, joka kirjoitti kerhopäiväkirjaan seuraavaa: ”Kerhossa on hauskaa. Täällä leikitään ja askarrellaan. Toisessa kerhossa me ollaan leivottu kaikkea kivaa. Ja oon saanut uusia kavereitakin”.”

”Kokkikerhojen tarvikekustannukset ovat korkeat, jatkossa voisi neuvotella yhteistyötä paikallisten ruokakauppojen kanssa. Jokin ylijäämäruokaa käyttävä kerho voisi toimia hyvänä ympäristönä opettaa ekologisempaa ruoan hyödyntämistä.”

”Syksyllä 2017 huomasimme, että meillä on lapsia, joilla on hankaluuksia solmia kaverisuhteita. Osa heistä oli tullut ison koulun oppilaiksi pieneltä kyläkoululta. Tätä auttamaan otimme yhteyttä perheisiin ja saimme lapset mukaan Pilotti toimintaan. Tähän panostimme viime kerhokauden aikana. Tuloksena on, että lapset haluavat edelleen jatkaa Pilotti toimintaa. AVI:n rahoituksen avulla saimme mahdollisuuden näille lapsille kokeilla erilaisia harrastuksia, joihin ei muuten olisi ollut mahdollisuutta.”

”Haastavinta nykyaikana on saada lapsia tulemaan kerhoihin. Tämä johtuu siitä, että kaikenlaista muuta on niin paljon nykyaikana. Somen vaikutus on suuri, mutta toisaalta lapset haluavat vuorovaikutusta. Eli lähinnä kilpailemme kännyköiden ja pelikoneiden kanssa lasten vapaa-ajan käytöstä. Poikia olisi mukava saada lisää kerhoihin, mutta emme ole keksineet tähän ratkaisua.”

”Kerhovuosi elää ja muuttuu joka vuosi. Positiivista onkin, että pystymme reagoimaan kysyntään ja tarpeeseen suhteellisen nopeasti, tämä lienee pienen paikkakunnan etu. Palautetta kerätään viikoittain. Yhteisellä suunnittelupalaverilla koulun kanssa on saatu päällekkäisyyksiä pois kerhotoiminnasta.”

”Koulussa lapset vähenevät, vuosiluokat pienenevät ja näin ollen joissakin kerhoissa oli toivottua vähemmän kerholaisia. Kerhonohjaajien motivoiminen tapaamisilla ja yhteisillä viestiryhmillä innosti ohjaajia toimimaan kerhossa, ideoimaan kerholaisille suunnattuja tapahtumia, joita tehtiin yhteistyössä seurakunnan kanssa. Nuoret kerhonohjaajat ottivat myös yhdistyksen instagram tiliä haltuun ja näin saimme näkyvyyttä lasten ja nuorten parissa, juurikin niitä ajankohtaisia kuvia toiminnasta.”

”Kerhojen kokoontumispaikat ovat joko lakkautetuilla tai toiminnassa olevilla kouluilla, sekä nuorisotaloilla ja yhteistyö muiden käyttäjien kanssa tai henkilökunnan kanssa on toiminut tähän asti mukavasti. Kokoontumistilojen väheneminen kuitenkin huolestuttaa tulevaisuudessa entistä enemmän.”

”Lapset tekivät lahjoitetuista afrikkalaisista kankaista värikkäitä paitoja Peräpohjolan kansallispuvun pellava-paidan mallin mukaisesti. Lisäksi tehtiin kirjailutöinä saunapeflettejä, huopakankaasta pehmoleluja ja eri kangastyypeistä hypistelytyynyjä huovitus-, virkkaus- sekä nappikoristein. Lisäksi tehtiin lankanauhatauluja ja pieniä puukoteloita. Osa lapsista lahjoitti tekemänsä työt joululahjoina paikallisen vanhainkodin asukkaille.”

”Paikkakunnallamme keskustellaan kyläkoulujen lakkauttamisesta ja siinä yhteydessä olen usein kuullut sivukylä vanhemmilta, kuinka tärkeää harrastustoiminnan järjestäminen omalla kylällä on. Sivukylillä kerhotoiminta näkyy runsaissa osallistujamäärissä.”

”Monitoimikerho vähensi lasten yksinoloa iltapäivisin, lisäsi ohjattua toimintaa lasten iltapäiviin sekä mahdollisti kaikille perheille varallisuudesta huolimatta osallistumisen kerhotoimintaan lähellä kotia. Näin ollen kerhotoiminnan vaikutukset lapsiin sekä heidän perheisiinsä olivat positiivisia. Kerholla oli myös positiivisia vaikutuksia kylän yhteisöllisyyteen. Kylän oma kerho vahvistaa kyläläisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja ”meidän kylän henkeä”. Kerhotoimintaan liittyvä yhteistyö on toiminut hyvin ja kerhotoiminnasta on saatu positiivista palautetta myös kunnasta.”

”Työturvallisuuteen olisi tullut panostaa alun alkaen voimakkaammin ja jatkoa ajatelleen moottoripajatoimintaan voisikin liittää esimerkiksi työturvallisuuskurssin tai tulityökurssin, joita voisi sitten hyödyntää myös koulutuksen jatkopolkuja hakiessa.”

”Yhteinen tekeminen ja yhdessä oppiminen vahvistavat lasten itsetuntoa, antavat uusia taitoja sekä luovat yhteisöllisyyttä ryhmässä oppien. Kerhot ovat olleet turvallisia paikkoja kokeilla ja oppia uutta ohjaajien tukemina. Niissä on kohdattu haasteita ja opeteltu käytännön taitoja sosiaalisia taitoja unohtamatta. Samalla olemme voineet tarjota nuorille työelämän kokemusta kerhonohjaamisen myötä. He ovat sen kokeneet merkittäväksi ja turvallisiksi ensimmäisen työpaikan kokemukseksi.”

5.2. Päiväleiritoiminta

”Päiväleireillä osallistujille on tarjottu toimintaa niin perinteisten taito kuin uutena liikunnallisen päiväleirin muodossa. Taito leiripäivät ovat vakiinnuttanut paikkansa ja lapset hakeutuvat näille vuosittain. Eri teemojen välillä on vaihteluita kiinnostavuudessa, myös leiripäivän sijainnilla on vaikutus osallistujamäärään. Jatkossa taito leiripäivien osalta on tarpeen miettiä sisällöllistä kiinnostusta tarkemmin, myös sijaintia tulee miettiä. Liikunnallisten leiripäivien osalta on tarpeen miettiä suunnitellumpaa yhteistyötä, jotta eri liikuntalajeista kiinnostuneet lapset ohjautuisivat esim. seuratoimintaan mukaan kesän/syksyn aikana.”

”Järjestimme kesällä leiritoimintaa hevosten parissa ja voi sitä riemua ja iloa, mikä hevosista lapsille ja nuorille koitui. Tämä päiväheppaleiri oli kesän ehdoton kohokohta ja siitä saatiin hyvää palautetta ja toivetta järjestää uudestaanakin.”

”Päiväleiri on pidetty palvelu niille vanhemmille, jotka joutuvat olemaan työssä kesäkuun toisella viikolla ja lapset ovat yksin kotona. Leirillä tutustutaan perin pohjin ruuanlaittoon, käsin tiskaukseen, mato-ongintaan, sekä kestävään kehitykseen. Leirillä yhdessä tekeminen ja sosiaalisuus korostuvat ja omat puhelimet unohtuvat.”

”Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustus kevensi kulurakennetta. Avustuksen myötä leiriviikkojen osallistumismaksua alennettiin reilusta ja leirejä tarjottiin ns. erityisryhmille kuten vähävaraiset perheet, erityistä tukea tarvitsevat perheet ja maahanmuuttajataustaiset perheet. Pieni ryhmäkoko mahdollisti osallistujien erityistarpeiden ja -tuen huomioimisen”.

6. Lähteet

Valtion nuorisoneuvoston julkaisu (2018). Verkojulkaisu nro 57.
Selvitys valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi
https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/01/LNH_raportti_2501.pdf

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Linnankatu 3,
PL293
90101 Oulu
puh. 0295 017 500
www.avi.fi